PARTICULARITIES OF SPECIALIZED LANGUAGES

Anca Sîrbu
Senior Lecturer, PhD., Constanța Maritime University

Abstract:Technical language and general language cannot be clearly differentiated, this great is the extent to which their mutual relationships are interwoven. Above all, most specialized languages are based on general language. They use the many possibilities of expression that the general language provides them. And vice versa, specialized language has its effects on the general language. This effect has grown stronger and stronger nowadays, as science and technology, through the extended use of technical goods (video equipment, home computers), or by the dissemination of technical and scientific knowledge through the media, have increasingly entered the everyday life of every individual. The purpose of this paper is to draw up an outline regarding some of the particularities of specialized languages.

Keywords: jargon, terminology, technical terms, specialized language, general language

Tranziția între limbajul de specialitate și limbajul sau lexicul comun pare ușoară, deoarece vocabularul unui jargon specific include întotdeauna elemente de lexic comun. O înșiruire de termeni tehnici sau așa-numitele expresii specializate nu ar avea, însă, ca rezultat un text coerent. Prin urmare, lexicul comun poate exista independent de lexicul specializat, dar nu și invers.

Limbajul tehnic și limbajul comun nu pot fi clar diferențiate, atît de îngemănate sunt relațiile reciproce. Mai presus de toate, majoritatea limbajelor de specialitate au ca bază limbajul sau lexicul comun. Ele folosesc numeroase posibilități de exprimare pe care li le oferă lexicul comun. Şi viceversa, limbajul specializat are efectele sale asupra limbajului comun. De-a lungul timpului acesta a preluat expresii din diverse terminologii de specialitate: „a fi între ciocan şi nicovală", „a plăti cuiva o poliţă", „a trage ceva/pe cineva pe linie moartă" etc. Acest efect este și mai puternic astăzi, deoarece știința și tehnologia, de exemplu, prin consumul de bunuri tehnice (echipamente video, calculatoare la domiciliu) sau prin diseminarea cunoștințelor tehnico-științifice prin intermediul mass-media pătrund din ce în ce mai mult în viața de zi cu zi a fiecărui individ. Cu toate acestea, influența limbajului tehnic asupra limbajului comun nu este numai în vocabular, ci și în gramatică, de ex. în utilizarea frecventă a substantivului (grupului nominal), urmat îndeaproape, ca frecvență, de verb, apoi de adjectiv şi adverb.

În funcţie de gradul de specializare, distingem vocabularul de specialitate general ştiinţific – acesta cuprinde termenii tehnici care sunt comuni pentru mai multor domenii specializate - și vocabularul special, adică terminologia specifică, utilizată exclusiv într-un anumit domeniu.

În ceea ce priveşte domeniile în care are loc comunicarea cu ajutorul jargonului specializat, distingem:

- știință și cercetare (limbajul științific)
- producţie, procese de fabricare, tehnică etc. (limbajul de specialitate propriu-zis)
- vînzări și marketing (diluarea, simplificarea limbajului de specialitate)
- consumul (jargonul, aplicat în limbajul comun)

Este de dorit să nu confundăm limbajul de specialitate cu vocabularul tehnic (terminologia) și să nu neglijăm particularitățile sintactice parţial pronunțate ale limbajelor de specialitate. În primul rînd, limbajele de specialitate, fără sintaxă, nu ar putea purta denumirea

BDD-A27919 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:31 UTC)

de „limbaj”, neîntrunind un criteriu important. Mai mult, tocmai trăsăturile structurii propoziției caracterizează stilul tehnic al limbajului. De exemplu, sintaxa limbajului administrativ, folosit de multe ori în exces, se caracterizează prin utilizarea frecventă a construcţiilor participiale şi pasive.

În lucrarea *Lexic comun, lexic specializat* (coordonatorAngela Bidu-Vrânceanu) delimitează clar înţelesurile termenului însuşi de *terminologie*: „1. Conceptul de **terminologie** este utilizat cu mai multe sensuri interdependente, nu întotdeauna delimitate clar. Delimitarea acestor interpretări este cu atît mai importantă cu cît rolul **limbilor naturale** şi, implicit, rolul **lingvisticii** în funcţionarea **terminologiilor** este recunoscut de majoritatea cercetătorilor chiar dacă acest rol este inegal în funcţie de fiecare terminologie.

Conceptul de **terminologie** are următoarele valori importante:

(1) Limbaj specializat sau **sistem ştiinţific** care utilizează **o terminologie** în sensul 2 şi alte mijloace lingvistice şi nelingvistice pentru a realiza **o comunicare de specialitate non-ambiguă** cu funcţia majoră de a **transmite cunoştinţe într-un domeniu particular** de activitate profesională;

(2) **Ansamblu de termeni** sau cuvinte specializate aparţinînd unui **subsistem lingvistic, termenii** caracterizîndu-se prin univocitate, non-ambiguitate şi relaţii lexico-semantice proprii;

(3) **Terminologia** mai este utilizată cu sensul unei ştiinţe interdisciplinare preocupată de problemele generale ale **terminologiilor** în sensurile (1) şi (2), care analizează logica cunoştinţelor, ierarhia conceptelor, codajul lingvistic şi non-lingvistic şi problemele creaţiei de cuvinte necesare ştiinţelor şi tehnicii.

Se delimitează astfel, în primul rînd, **terminologia** ca ştiinţă interdisciplinară (situaţie cînd se va utiliza singularul acestui substantiv, vezi interpretarea (3)) şi **terminologiile**, limbaje de specialitate cu un corpus de termeni corespunzînd diverselor domenii de activitate (situaţie cînd se va utiliza pluralul substantivului, vezi interpretările (1) şi (2)).” [1]

Odată cu avansarea cunoștințelor umane și supraspecializării sporite în toate domeniile, a crescut și numărul de termeni tehnici, iar necesitatea ca profesioniștii să comunice precis și neechivoc în domeniile lor respective a dus la apariția limbajelor de specialitate. Limbajele de specialitate sunt menite să ofere o serie de semne pentru identificarea anumitor obiecte și domenii, care trebuie să fie cît mai precise și mai eficiente.

Cu toate acestea, cu cît este mai precis și mai concis un jargon specializat, cu atît mai inteligibil devine în același timp. Acest lucru conduce la probleme în special în domenii care îi afectează și pe vorbitorii obișnuiți, cum ar fi dreptul și economia. Ceea ce se petrece în Uniunea Europeană, de exemplu, îi privește pe toți cetățenii europeni, însă foarte puțini sunt capabili să înțeleagă toate procesele, motivul fiind, în cea mai mare parte, lipsa cunoștințelor de specialitate, necunoașterea vocabularului specific. Fiind caracterizat prin concizie și precizie, lexicul specializat dispune prezintă denominări clare și neechivoce. Așa cum observă Georg Klaus, „limbajele de specialitate nu pot fi introduse […] decît prin limba curentă, conceptele lor de bază pot fi definite numai prin această limbă, iar formulele deduse ulterior se obțin din aceste concepte de bază, cu ajutorul gîndirii logice.” [2]

Termenii tehnici apar fie ca neologisme, fie prin preluarea cuvintelor din limbajul comun, cunoscînd apoi o limitare a sensului, fie prin preluarea cuvintelor străine. Exemple:

1. Jargon – unui cuvînt comun i se subordonează un înțeles tehnic, el devenind, astfel, termen tehnic; sensul său a se schimbă, dar forma sa rămîne aceeași:

manșon

- <u>termen general</u>: Accesoriu de îmbrăcăminte feminină, în formă cilindrică, deschis la ambele capete, confecționat din blană sau din stofă vătuită și folosit pentru a apăra mîinile de frig.

BDD-A27919 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:31 UTC)

- termen tehnic: a) Piesă în formă de inel sau de țeavă scurtă, care servește la îmbinarea a două țevi, bare etc.; parte lărgită de la capătul unui tub, care servește la îmbinarea acestuia cu alt tub. · Bucată de cauciuc care se introduce între camera și anvelopa unei roți de automobil, de motocicletă etc. pentru a proteja camera.

b) (botanică) Membrană protectoare a seminței, a tulpinii etc.

c) (sport) înveliș de sfoară înfășurată, servind pentru apucarea suliței.

2. Derivare cu sufixe şi/sau prefixe: *răcitor, preajustare, modelabil*
3. Împrumuturi din alte limbi: *management, display, marketing*
4. Abrevieri şi prescurtări: *VSH,* a face un *scurt* (*scurtcircuit*)
5. Compunere: *autoetanşare, termorezistent*

În afară de gramatică, pentru limbajele de specialitate sunt foarte importanţi termenii şi latura lor semantică. Un termen este - în special în sensul științific al cuvîntului - o unitate lexicală specifică care identifică o noţiune bine definită în sistemul unui domeniu de specialitate. Termenii tehnici, în măsura în care desemnează lucruri clar definite (concrete) într-o arie de studiu, formează un vocabular de specialitate. Deoarece aceşti termeni nu pot fi clar definiți într-un sens mai larg în mai multe domenii, prin standardizare se încearcă construirea şi elaborarea de terminologii proprii în fiecare domeniu specializat. Un termen tehnic trebuie să întrunească următoarele criterii:

- să fie specific unuia sau mai multor domenii specializate;
- să fie conceptual, în sensul că termenul este semnul lingvistic al unui concept, al unei noţiuni;
- să fie precis să se delimiteze de alţi termeni prin definiţie;
- să fie unic – să denumească o anumită noţiune;
- să fie clar şi concis;
- să fie neutru.

Limbajul tehnic este în principiu un limbaj funcțional și servește la reținerea și transmiterea cunoștințelor. Acest tip de limbaj pierde în mod inevitabil din generalitate, pentru a putea satisface cerinţele privind precizia, eficiența și ușurința în folosire. Explozia rapidă a limbajelor de specialitate în ultima sută de ani, odată cu globalizarea, complicarea şi totodată comprimarea termenilor tehnici, a creat o problemă de comunicare. Înțelegerea dintre cei din diverse domenii și nespecialiști a devenit din ce în ce mai dificilă. Pericolul neînțelegerilor între profesioniști a crescut, de asemenea, datorită vastităţii terminologiei de specialitate.

Apar, însă, conflictele şi atunci cînd noii termeni sunt preluaţi în limbajul comun prin intermediul mass-media, iar sensul lor nu este înțeles de către nespecialiști. Vorbitorii obişnuiţi sunt „bombardaţi” cu prea mulţi termeni specializaţi și se simt suprasolicitaţi, dacă trebuie să activeze acest vocabular pasiv la un moment dat. Competența lingvistică propriu-zisă a fiecărui vorbitor în parte este limitată, acesta văzîndu-se forţat uneori la o simplă reproducere a termenilor specializaţi, în baza normelor lingvistice, pe care le stăpînește sau nu.

Aşadar, creşterea nivelului general al educației și elaborarea și însuşirea de noi tehnici de trecere sau traducere (din limbajul de specialitate în limbajul comun) pare absolut esenţială, astfel încît să nu crească şi mai mult prăpastia dintre profesioniști și nespecialiști.

BIBLIOGRAPHY

[1] Bidu-Vrânceanu, Angela (coordonator) - *Lexic comun, lexic specializat*, Universitatea din Bucureşti, 2002 - http://ebooks.unibuc.ro/filologie/vranceanu/part32.htm

[2] Klaus, Georg - *Logica modernă*, Bucureşti, 1978, p. 43.

BDD-A27919 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:31 UTC)

Further bibliography:

Dumitrescu, Florica - *Dinamica lexicului românesc*, Cluj, Editura Clusium, 1995

Rey, Alain, *Essays on Terminology / Alain Rey; translated and edited by Juan C. Sager; introduction by Bruno de Bessé.*, John Benjamins Publishing Company, Amsterdam. Philadelphia. 1995

Stoichiţoiu-Ichim, Adriana - *Vocabularul limbii române actuale. Dinamică, influenţe, creativitate*, Bucureşti, Editura ALL, 2001

*** - *Dicţionarul explicativ al limbii române,* Ediţia a II-a, Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 1996

Academia Română, Institutul de Lingvistică Iorgu Iordan - *Dicționarul explicativ al limbii române (DEX)*, Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 1998

BDD-A27919 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:31 UTC)